

EXPOZIȚIA „I GOTI” DE LA MILANO (27 ianuarie – 8 mai 1994)

La 27 ianuarie 1994 a fost inaugurată la *Palazzo Reale* din Milano o mare expoziție arheologică referitoare la istoria și migrația goșilor pe continentul european. Ea constituie o premieră absolută, fiind cea dintâi expoziție internațională pe această temă, care prezintă pe etape deplasarea goșilor din zona Vistulci inferioare spre Marea Neagră, Dunărea de Jos și Peninsula Balcanică, iar de aici spre vest până în Aquitania și Peninsula Iberică.

Palazzo Reale este o construcție impunătoare în stil neoclasic din centrul metropolei lombarde, ridicată în anii

1770-1778 pe nucleul unor palate mai vechi, ale căror începuturi se plasează tocmai în secolul al XI-lea. El are deja o îndelungată tradiție în găzduirea unor renumite expoziții de artă, ca și a altora de mare interes științific și cu o largă audiență la public. Încăperile spațioase și posibilitățile tehnice moderne de conservare și de asigurare a securității exponatelor fac din acest edificiu un loc ideal de organizare a expozițiilor, pe care Consiliul Municipal al orașului Milano îl valorifică la cote corespunzătoare.

Realizarea expoziției a necesitat multe inițiative și un efort enorm din partea organizatorilor, datorat mai ales numărului foarte mare de parteneri de la care urmau să fie aduse exponatele. Dificultățile de tot felul, mai mari și mai mici, care s-au ivit în cursul tratativelor cu instituții muzeale din țări având legislații de patrimoniu diferite și apoi cu prilejul aranjamentelor de asigurare și de garantare a securității transporturilor prețioaselor exponate spre Milano n-au dezarmat pe organizatori, a căror tenacitate și inițiativă pentru depășirea lor merită a fi apreciate pe deplin. Este de reținut că piesele din expoziție provin de la circa 90 de instituții de profil din următoarele 13 țări: Polonia, Rusia, Ucraina, România, Republica Moldova, Ungaria, Italia, San Marino, Elveția, Germania, Marea Britanie, Franța și Spania. Ca reușită de performanță poate fi considerată, printre altele, și prezența în vitrinele expoziției a unor descoperiri celebre din Crimeea (Kerč, Eski-Kermen, Lucistoe) și Peninsula Iberică (Duraton, Alovera, Torredonjimen), piese de tezaur de o remarcabilă valoare istorică și artistică, ce au părăsit pentru prima dată țările de baștină, pentru a fi integrate într-o expoziție internațională.

Expoziția a fost structurată în patru părți distincte, și anume: 1. Goții în secolele I-IV e.n.; 2. Goții în Crimeea (secolele IV-VII); 3. Ostrogoții în Balcani și Italia (secolele IV-VI); 4. Vizigoții din Balcani până în Peninsula Iberică (secolele IV-VIII). Prin urmare, s-a încercat o departajare cronologică și regională și de asemenea potrivit celor două principale ramuri gotice (vizigoți și ostrogoți).

România este prezentă în prima parte a expoziției cu descoperiri aparținând culturii Sântana de Mureș (secolul IV d. H.) din așezarea și necropola de la Bârlad – Valea Seacă (materiale din atelierele de prelucrare a coamelor de cerb și din mormintele 39, 507 și 541), precum și cu inventarul altor trei morminte de la Lețcani (M. 36), Mihălișeni (M. 123) și Sântana de Mureș (M. 63). De asemenea, România participă și la partea a treia a expoziției cu inventarul unor morminte de la Bratei (M. 1/1964), Cluj – Cordoș (M. III), Slimnic și Velf. Alte piese de rezonanță ce ar fi trebuit să facă parte și ele dintre exponatele de la *Palazzo Reale*, cum sunt tezaurul de la Pietroasele și cele două morminte princiare de la Apahida, care ar fi constituit punctul forte nu numai al exponatelor românești, ci al întregii expoziții, deși solicitate cu insistență de organizatori, n-au putut fi prezente, întrucât ele fuseseră angajate anterior pentru o altă mare expoziție de la Frankfurt/Main.

Pentru activitățile de pregătire a materialelor din propriile colecții, în vederea participării la expoziția de la Milano, merită a fi evidențiate și instituțiile românești de profil ce au asigurat în condiții optime aceste lucrări, și anume Muzeul „Vasile Pârvan” (Bârlad), Muzeul județean Botoșani, Muzeul de istorie a Moldovei (Iași), Institutul de Arheologie din București, Muzeul Național de Istorie a României (București), Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei (Cluj-

Napoca) și Muzeul Brukenthal (Sibiu). La acestea se adaugă bineînțeles Ministerul Culturii, ce a coordonat de fapt toată acțiunea, suportând povara și responsabilitatea principală a tratativelor cu organizatorii expoziției și a transportului pieselor la Milano.

Nu este cazul de a face aprecieri asupra exponatelor, întrucât toate, selectate cu grijă și competență, sunt valori autentice și reprezentative. Exponatele au fost grupate pe complexe, pentru a satisface și una din cerințele permanente ale specialistului. Textele și grafica (hărți, reconstituiri de port, machete) însoțitoare au fost elaborate cu multă acuratețe și discernământ, astfel încât doar să completeze informația minimă necesară vizitatorului, fără a împiedica prezența lor exponatele originale. Sentimentul ce m-a urmărit luni de zile înainte de inaugurarea expoziției, și anume că, puse într-o expoziție alături de piese de aur de mare finețe artistică, vasele de lut ars vor rămâne evident într-un con de umbră și-și vor pierde la public din valoarea lor documentar-istorică, s-a dovedit a fi în întregime fals. Succesul se datorează realizatorilor expoziției, care au găsit cele mai adecvate nuanțe de culoare și lumină, precum și cele mai potrivite forme de aranjament, pentru a armoniza piesele atât de diferite uneori ale aceleiași complex, cum ar fi, spre exemplu, vasele de lut ars modelate cu mâna sau la roată și obiectele de podoaă și accesoriile vestimentare lucrate câteodată din argint în tehnica filigranului.

Dacă ar fi să reproșăm totuși ceva organizatorilor ar fi absența antichităților gotice din toată Peninsula Balcanică. Desigur, nu pot intra acum în discuție materialele arheologice din teritoriile fostei Jugoslavii, datorită conflictelor armate din zonă, dar unele piese din Bulgaria, chiar dacă apar ca descoperiri izolate, ar fi trebuit să se regăsească între exponate. Expoziția nu reflectă întocmai istoria goților, întrucât, cu puține excepții, au fost prezentate doar materiale provenind din inventarul unor morminte, aproape toate morminte de femei, de cele mai multe ori foarte bogate, care nu prezintă de fapt decât un segment și acela cu totul unilateral al societății gotice.

Catalogul expoziției, apărut în condiții grafice excelente la cunoscuta editură *Electa Lombardia* din Milano, cu o bogată și îndelungată experiență în domeniu, poate fi considerat de excepție între lucrările de acest gen.

La manifestările de inaugurare de la *Palazzo Reale* au fost prezente, ca invitați ai Consiliului Municipality Milano, o parte din autorii catalogului, precum și alți arheologi care au participat la realizarea expoziției. A fost un bun prilej de a stabili noi și utile contacte între specialiști din diverse țări, a căror preocupare vizează și studiul antichităților gotice pe continentul european. Expoziția de la Milano poate fi considerată o excelentă realizare, la care s-a putut ajunge printr-o largă și fructuoasă cooperare internațională.

ION IONIȚĂ